

Soep en brood, daar sterk je niet zo van aan

Koken in een andere keuken

Bij het *Stoelenproject*, avond- en nachtopvang voor dak- en thuislozen aan de Marnixstraat, wordt elke avond gekookt door vrijwilligers. Renée ging mee met een kookploeg van De Kring.

Door Renée Simons

Foto's Gijsbert Hanekroot

Foto boven: Kookploeg van De Kring v.l.n.r. Angelique Remmers, Lidwien Schweitzer, Marjo van der Linden, Mariette Dijkstra

'H'et kan raar lopen in het leven. Er kan van alles gebeuren. Vroeger had ik een huis, een vriendin, een bedrijf. Ik was volop bezig. Maar het ging gewoon fout,' zegt Henk* (42). Hij is 'af en aan dakloos'. Toch ziet hij er goed uit in een zwart overhemd, lang haar bijeengebonden in een staart, korte baard, waakzame ogen. Hij rookt shag. In deze opvang mag je wel roken, niet drinken. 'Mijn werk heeft in een museum gehangen. Nu zit ik hier.' Ik ben te gast bij het *Stoelenproject*. Wat ooit begon als een 'wilde actie' om te voorkomen dat mensen zouden doodvriezen op straat - wat stoelen in een verwarmde ruimte - is inmiddels uitgegroeid tot een professioneel gerund bedrijf dat zo'n 10.000 overnachtingen per jaar verzorgt met behulp van 80 vrijwilligers en vijf

parttime beroepskrachten. Per avond zijn er drie vrijwilligers, 's nachts twee. Behalve de vaste vrijwilligers staat er een dagelijks wisselende groep mensen in de keuken om voor de 'bezoekers', zoals de daklozen hier genoemd worden, een gezonde warme maaltijd te koken. Deze vrijdag 23 september, hebben vier leden van De Kring gekookt.

Henk: 'Goed eten is belangrijk. In de inloophuizen kan je ook eten, maar op verschillende plekken en op verschillende dagen. Soms alleen soep en brood. Je moet bovendien stad en land aflopen om alles bij elkaar te halen. Dus voor ons is het fijn dat er iedere avond wordt gekookt. Soep en brood, daar sterk je niet zo van aan.'

Win-win

Het koken van de maaltijd wordt georganiseerd via het project: *koken in een andere keuken* van de stichting *Amsterdam verbindt*. De stichting heeft contact gezocht met bedrijven, verenigingen, clubs en vriendengroepen. Via dit netwerk komt er bijna iedere dag dat de opvang open is - van 15 september tot 15 april - een ploeg vrijwilligers koken. Ook sociëteit De Kring maakt deel uit van het netwerk.

Het koken voor daklozen is een ideale manier om het concept van *Amsterdam verbindt* vorm te geven: kansrijke Amsterdammers geven iets terug aan de maatschappij door zich te bekommeren om hen die het minder hebben. Dat vindt Henry Heijmans, fractielid van de PvdA in de Tweede Kamer en initiatiefneemster van *Amsterdam verbindt*. De kracht van dit kookproject is de eenvoud: vier à vijf mensen zorgen voor 100 euro om boodschappen te doen, koken een middag en zetten een gezonde warme maaltijd neer voor 45 daklozen. Henry: 'Samen koken is leuk. Het kost maar één middag. Je doet iets voor een ander en de daklozen hebben heerlijk eten. Win win!'

Thuisgevoel

Vanaf 2000 is het Stoelenproject gevestigd aan de Appeltjesmarkt, een schattige naam voor een van de lelijkste plekken van Amsterdam: de begane grond naast het busstation onder de Europarking aan de Marnixstraat. De opvang is gehuisvest in containers, ver boven de grond geplaatst op een gemetselde rand in een stalen frame. De grond van de Appeltjesmarkt is ernstig vervuild en niet geschikt voor bebouwing. Het *Stoelenproject* onderscheidt zich van de treurige omgeving doordat er lichtbakken zijn aangebracht met poëzie en kunst van daklozen. De samenstelling van de bezoekers is divers: alcoholisten, drugsverslaafden, mensen die wegens huurschuld uit hun huis zijn gezet, psychiatrisch patiënten die als gevolg van bezuinigingen in de gezondheidszorg op straat kwamen te staan, buitenlanders zonder verblijfsvergunning.

Het aantal nachten dat je mag doorbrengen bij het Stoelenproject is beperkt: mannen mogen maximaal tien keer per maand komen, vrouwen vijftien keer. Vrijwilligster Annemiek: 'Vrouwen zijn kwetsbaarder 's nachts op straat. Maar er zijn veel minder dakloze vrouwen dan mannen. Vrouwen zijn redzamer, regelen

Renée in gesprek met vrijwilligster Annemiek van Bemmelen

sneller iets via familie of een vriendin. Mannen vragen niet zo makkelijk.' Annemiek is al 23 jaar betrokken bij het Stoelenproject. Ze laat mij de toiletruimte zien. Brandschoon. 'Hier kunnen onze bezoekers zich opknappen. Er is warm en koud water en er zijn plastic teitjes voor een voetenbad.' Een keer per maand komt er een pedicure, een vrijwilligster. Dat is hard nodig, volgens Annemiek, veel mensen hebben last van hun voeten door het vele sjouwen. Een douche is er niet, daarvoor worden bonnen verstrekt voor het badhuis. In een hoek van de ruimte waar wordt gegeten en geslapen ligt een stapel afwasbare matrassen, die worden elke ochtend gedesinfecteerd. Om negen uur 's avonds mag iedereen er een pakken. Er zijn geen dekens. De meeste bezoekers hebben een slaapzak bij zich. In de andere hoek een bar. Daar kunnen bezoekers hun warme maaltijd halen en iets te drinken, water of limonade. Er wordt ook koffie en thee geschonken.

De ruimte ziet eruit als een als een grote sobere huiskamer, maar niet ongezeellig. Ook hier kunst van daklozen aan de muur. Er staan lange tafels waaraan gegeten wordt, er kunnen spelletje worden gespeeld, de tv staat aan. Volgens Annemiek zijn er een paar goede schakers onder de bezoekers. Soms wordt er een film gedraaid, of er is live-muziek. 'We proberen deze mensen een thuisgevoel te geven, al is het maar voor even.'

Wachtkamer

Het toelatingsbeleid werkt met een bonnensysteem, bonnen worden twee keer per week uitgedeeld. Er is plaats voor 45 daklozen die tussen zes en negen uur 's avonds worden binnengelaten. Het is gratis en je hoeft je niet te legitimeren. Door de laagdrempeligheid vormt het *Stoelenproject* een buffer tussen de straat en de opvanghuizen met een hogere drempel. Ook voor Henk, die 'volledig buiten het systeem' wil blijven, is het een goede plek. 'Als ik hier niet terecht kan, slaap ik niet. Dan loop ik 's nachts door de stad en slaap ik overdag in een van de inloophuizen. Daar kun je op een stoel gaan zitten, soms op een matras in een hoekje liggen. Maar dat is erg onrustig.' Bij het *Stoelenproject*, dat ook een nacht-opvang is, houden ze het zo rustig mogelijk. Bezoekers worden binnengelaten door een sluis. De vrijwilligers kennen vrijwel iedereen. En er zijn strikte regels: geen drank, geen drugs, geen geweld. Soms loopt het toch mis. Annemiek: 'Eerst proberen we het te sussen, lukt dat niet, dan bellen we de politie. Die is hier heel snel. Gisteravond nog werd iemand geboeid afgevoerd. Die wordt dan geschorst voor het hele seizoen.' Henk: 'Je zit natuurlijk met mensen waar je niet zelf voor kiest. Je komt elkaar overal weer tegen: op straat, in de inloophuizen, het is een *scene*, een soort *underground* van Amsterdam. Maar je moet jezelf een beetje zien op te trekken, mentaal bij

de les blijven. Je zit wel een beetje in de wachtkamer van je leven, maar je staat niet stil. Op mijn manier kom ik iedere dag een stapje verder. Dankzij plekken als hier. En de inloophuizen.'

Zorgzame stad

Amsterdam telt ca. 5000 daklozen. De stad voert een ruimhartig beleid; er wordt zo goed mogelijk voor hen gezorgd. Dit is te danken aan de burgermeesters Cohen en Van der Laan, zegt Henny Heijmans. Het beeld van de zorgzame stad wordt min of meer bevestigd door de daklozen die ik die avond sprak.

'Je hoeft in Amsterdam nooit honger te lijden. Absoluut niet.' Gerard (66), naar eigen zeggen gepensioneerd bedrijfsjurist, ziet er tamelijk gedistingeerd uit, met een korte grijze baard en een lichtgrijs jasje. 'Dit hier is prima,' zegt hij opgeruimd. 'Ik ga ook elke dag douchen.' Sinds vorig jaar november is hij dakloos. Hoe hij op straat is terecht gekomen is een lang verhaal, maar hij hoopt er gauw weer uit te komen. Tien jaar geleden was hij ook al eens vier jaar dakloos, toen was hij verslaafd aan cocaïne. 'Op mijn werk snoof iedereen, maar toen ik het begon te roken liep het uit de hand.' Zijn kinderen wonen allemaal in Frankrijk en Spanje. Deze keer weten ze het. De vorige keer hield hij het geheim, vier jaar lang leefde hij een

dubbelleven. Hij wil niet bij z'n kinderen wonen.

De verhalen die ik die avond hoor (ik sprak maar met vijf van de 45 bezoekers) hebben één gemene deler: er is geen contact (meer) met familie. Dat geldt ook voor de enige twee vrouwen die er zijn. Samira, 28, een mooie statige verschijning, donkere huid, zwarte hoofddoek, werd dakloos vanwege een 'slechte administratie', d.w.z. hoge schulden. Zij studeerde bouwkunde en werd uit haar studentenkamer gezet. Zij is pas een paar dagen dakloos. Met studeren heeft ze het helemaal gehad, maar ze wil haar leven graag weer opbouwen. Ze zit met haar voeten in een bakje water, want ze wordt door de instanties van hot naar haar gestuurd. En dat is veel lopen.

Buurtboerderij

'Op den duur liep ze te hinken,' vertelt Eliza (34), kastanjebruine pruik, lange rok, scherpe trekken. Eliza is een transvrouw, half Turks-half Koerdisch. 'Dit is niet ideaal, maar beter dan dat ik 's nachts op straat ben. Ik heb al veel meegemaakt.' Zij was blij toen Samira erbij kwam. Ze zijn de hele dag met elkaar opgetrokken. 'Sommige mensen vinden dat raar, zo'n moslimmeisje met een trans. Maar ik ben ook moslim. Maandag neem ik haar mee naar de buurtboerderij waar

ik als vrijwilligster werk. Heeft ze wat te doen. Zo'n hele dag op straat rondhangen is niet leuk voor een vrouw.'

Meedoen?

De opzet van 'Koken in een andere keuken' is even praktisch als eenvoudig: via de site van *Amsterdam verbindt* kun je een *Kookwijzer* downloaden en op de kalender onder het kopje 'Meedoen?' kun je een datum reserveren voor jouw groep. *De Kookwijzer* bevat spelregels (bijvoorbeeld geen varkensvlees), menusuggesties en geeft hoeveelheden aan. Handig, want wie weet nu hoeveel je nodig hebt voor 45 mensen?

Geld ophalen is niet moeilijk. Kringlid Pascal van Noort zette vorig jaar een potje op de bar van De Kring, daar zat in een paar dagen 450 euro in. Daar kan een paar keer van gekookt worden. Ik reserveerde 23 september, Pascal plaatste een oproep op de facebookpagina van De Kring en binnen een uur meldden zich vier kooklustige vrouwen aan: Lidwien Schweitzer, Mariette Dijkstra, Marjo van der Linden, Angelique Remmers. Samen met ervaringsdeskundige Pascal werd er op De Kring een menu samengesteld en een boodschappenlijstje gemaakt. Nasi wordt het, met kokosballetjes, sperziebonen met satésaus en custard met rood fruit toe.

